

A főváros.

Irtta Krammer Károly,
székesfővárosi bizottsági tag.

Irhattam volna cimnek azt is, hogy Budapest, azt is, hogy «Székesfőváros». Szándékkal nem irtam. Az első egy gyorsan megnőtt világváros, a második egy üres cím. Amiről írni akarok, egyszerűen a főváros. Az a főváros, amelyben befoglaltatik a polgármester, a tanács, a közgyűlés és minden más, ami ehhez tartozik. Tehát az a főváros, amelyet felelősség nélkül szidhat, gyanusíthat mindenki s amelyet szidni, gyanusítani: divat. A sajtóban ép úgy, mint a nagy közönség legszélesebb rétegeiben, fenn és lent egyaránt.

Igaz, hogy ez részben annak a korszellemnek a folyománya is, amelyben élünk s amely nem ismer nagyságot, nem ismer méltányosságot, sem megértést, csak lekicsinylést, gyűlölködést és gáncsolást, mégis a főváros iránt szerte megnyilatkozó ellenszenvnek mélyebben fekvő, különleges okainak kell lenni. Kétségtelen azonban az is, hogy a tanácsot, polgármestert támadni és gáncsolni nem éppen csak az újabb idők különlegessége. Divatja volt ez minden időknek. A rossz kövezetért, a silány világitásért a múlt században sem járt ki dicséret, de a drága hus, zsir stb. mindenkor hálás tárgya volt a magistratus ellen folytatott harcnak. Nem is volt polgármestere a fővárosnak, akit ebben az irányban nem támadtak volna, ha mindjárt 20 krajcár is volt egy font husnak az ára. Csak természetes, hogy ez ma sincs másként, amikor egy kilogramm hus ára 10—12 korona. És amikor nincs zsir, nincs burgonya és nem lesz liszt. A közönség soha sem kereste az okokat, csak a tényeket nézte. A sajtó pedig jobb ügyhöz méltó buzgalommal bizonyítgatja, hogy van minden, de hogy még sincs semmi, annak a Tanács az oka, amely nem áll a helyzet magaslatán. A nagyközönség persze, mohón kap ezen és örül, hogy a sajtó is egy követ fuj vele.

Arra, hogy az utóbbi évek, de különösen az idei év silány termése folytán a rendes készletek erősen csökkentek, hogy a hadviselés nyomán a fogyasztás roppant módon megnövekedett, hogy a várakban és a hadtápvonal gyűjtő pontjain igen nagy készletek vannak fölhalmozva és hogy a háboru természetéből kifolyólag, roppant nagy készletek pusztultak és pusztulnak el fölhasználatlanul: ügyet sem vet senki. Pedig mindezek a tények valósággal lehetlenné teszik a közlélmény minden fennakadás nélkül való biztosítását és valósággal csábítják az embereket a megszereshető készletekkel való üzérkedésre. A mai nagy,

valóban nyomasztó drágaságnak tehát természetes okai vannak s bármennyire sajnálatosak azok, ellenük küzdeni ugyszólván lehetetlen, vagy legalább is lehetetlen az a főváros részéről. És bár a főváros részéről roppant erőfeszítés történik, hogy ezeken a természetes uton beállott súlyos állapotokon könnyítsen — és nem is minden eredmény nélkül, mégis állandóan és a leghevesebb támadásoknak van kitéve. Védelmére nem száll sikra senki. Pedig talán hazafias kötelessége lenne ez mindazoknak a tényezőknél, akiknek módjukban állana ez. Csak a legutóbbi közgyűlésen hallottunk ilyesmit a tizes bizottság kulissza-titkaiból, de olyankor és olyanmódon, hogy arról a nagyközönség aligha vehet tudomást.

De elvégre is nem ez a fontos. A főváros iránti ellenszenvnek nem ez az igazi oka, nem is most a háborus időkben keletkezett ez, hanem már korábban. Jól tudják ezt azok, akik ezt földidéztek és azok is, akik ezt sanylik, de hangot ennek, tiszta egyenes őszinte hangot nem ad senki, csak maga Vázsonyi Vilmos a demokraták vezére, vagy talán helyesebben: a közgyűlés, a főváros diktátora akkor, amikor megfújja a harci kürtöt és segítségül hívja a «Népszavát» és annak táborát, hogy megküzdhessen a fenyegető veszedelemmel: a konzervatívok és a feketékkel. De hát, hol vannak azok a veszedelmes konzervatívok és különösen a feketék? Én is már hosszú idő óta vagyok — elismerem érdemtelenségem — a közgyűlésnek, de én nem tudom azokat fölfedezni, pedig nyitott szemmel szoktam a dolgok folyását megfigyelni.

Avagy talán konzervatív és fekete mindenki, aki nem tartozik ama bizonyos, «Népszava»-beli ötvenek közé? A demokratizmus világhódító eszméje talán szabadalmazott kiváltsága az ötveneknek? Csak Vázsonyi Vilmos és az ötvenek szeretik őszintén és önzetlenül a fővárost, a többinek pedig hivatalból gyűlölnie kell azt, hogy az ötvenek megvédhessék és megmenthessék a végpusztulástól?

Én mindezt kétségbe merem vonni. Kétségbe vonom, hogy a közgyűlésnek az ötveneken felüli része nem volna a legliberálisabb haladásnak a híve. Kétségbe vonom, hogy mindazok az alkotások, amelyekre a polgármester legutóbbi fölszólalásában hivatkozott, kutba estek volna, ha azt az ötvenek nem védték volna meg. És kétségbe vonom, hogy mindazok az alkotások nem létesültek volna akkor is, ha az ötvenek azt ellenezték volna is. A főváros egyedüli és felelős vezére: a polgármester, vezérkara: a tanács. Meg vagyok győződve, hogy előterjesztései tárgyilagos kritika után

mindig nagy többséggel fogadtattak volna el. Csak az ötvenek, mondjuk: a demokraták pecsétje maradt volna el azokról, a »Made in demokracia« hiányzott volna. És ez nem lett volna hiba. De amikor mindezt megállapítom, készséggel megállapítom azt is, hogy a demokratáknak mindezeknek az alkotásoknak a létesítésében, a főváros rohamos fejlődésében nagy érdeme van. A hiba csak abban van, hogy működésükkel nem tudtak rokonszenvet kelteni, sem a közgyűlés termében, sem pedig a polgárság széles köreiben. Hogy miért? Tán legtalálhatóbb, ha azt mondom, hogy «C'est le ton, qui fait la musique.»

Ha valakinek módjában áll vezetni, irányítani és alkotni: akkor tegye azt, de ne verje a mellét. Ne hirdesse azt urbi et orbi, hogy megcsináltam, de más ezt sohasem csinálta volna meg. Mert senki másban nem volt meg ehhez az akarat. Csak én, vagy: csak mi. Állandóan támadni és becsmérlni a multat és mindenkit meggyanúsítani, aki nem teszi ugyanazt, nem lehet sem igazságos, sem rokonszenves dolog. Különösen akkor nem, amikor nincs senki, aki ez ellen homlokot ütne és amikor nyilvánvaló, hogy a szakadatlan támadás nem azok ellen irányul, akik a közgyűlés termében ülnek, hanem azok ellen, akik oda jöhetnek és a hatalmat, az uralmat vitássá tehetik. Támadni és becsmérlni a multat azért, hogy nem alkotott nagyszabású és szociális intézményeket, akkor, amikor nyilvánvaló, hogy a multnak nem volt Bárczy Istvánja, aki széles látókörrrel és fiatalos erővel, vasakarattal látott munkához, ugyszólván megválasztása napján, lehet ugyan hálás és könnyű feladat, de egy cseppet sem méltányos és nem is méltó egy oly kiváló tehetséghez, mint a demokraták vezére. Mert hát: ki választotta meg Bárczy Istvánt? Nem az az ócsárolt, lebecsült korszak-e, amely mindazt érezte és vágyta, amelyet Bárczy tényleg meg is valósított, dacára a demokraták zajos támogatásának? Bizony akkor a demokrata párt, bármennyire birta is hanggal, még nem birt azzal a befolyással, hogy ezt biztosíthatta volna. Sokáig is ingadozott ebbeli elhatározásában. Csak emlékezzünk. Mindezek után esoda-e, ha a főváros polgárságának rokonszenve elfordult a városházától, ahol nem találta meg önmagát, csak egy klikket, amely nem volt a saját husából való hus, a saját véreből való vér. Egy különleges klikket, amelynek hozzájárulása nélkül «nem hullhatott le egy falevél sem», nem kaphatott többséget a legszerényebb fogalmazó sem. Ahol nem láthatott demokratikus egyenlőséget, csak demokratikus kényuralmat.